

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş:16.05.2022 ✓Accepted/Kabul:30.06.2022

DOI:10.30794/pausbed.1117092

Research Article/Araştırma Makalesi

Üzülmez, H. O. (2022). "Fagot İçin Seçilmiş Orkestra Sololarının Teknik Açısından İncelenmesi ve Çalışma Önerileri", *Pamukkale Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 53, Denizli, ss.157-172.

FAGOT İÇİN SEÇİLMİŞ ORKESTRA SOLOLARININ TEKNİK AÇIDAN İNCELENMESİ VE ÇALIŞMA ÖNERİLERİ

Hüseyin Onur ÜZÜLMEZ*

Öz

Sanatçılar eğitimi süresince literatürden pek çok eser icra ederek solistlik eğitimler almaktadır. Ancak hedefi bir orkestra sanatçısı olmak olan kişilerin, orkestra materyallerini çalışarak olası bir sınava hazırlıklı olmaları gerekmektedir. Eserlerin konuları ve bestecileri hakkında bilgi sahibi olunması yorumlamayı, farklı çalım teknikleri ve parmak pozisyonlarının bilinmesi, akıcı ve kolay çalmayı sağlayabilmektedir. Bu çalışmada fagot enstrümanı hakkında bilgi verilerek orkestradaki yerine değinilmiştir. Araştırmada orkestra sınavlarında sıklıkla karşılaşılan ve farklı dönemlere ait eserlerden oluşan dört seçki belirlenerek çalım teknikleri açısından incelenmiştir. Bu araştırma kapsamındaki eserler, Rimsky Korsakov'a ait Şehrazat, Ludwig van Beethoven'ın 4. Senfonisi, Igor Stravinsky'ye ait Bahar Ayini ve Maurice Ravel'in Sol Majör piyano konçertosudur. Araştırma sonucunda orkestra sınavlarında çalınması istenilen bu soloların teknik zorluklar içerdiği ve bestecinin istediği terimlerin eserin yorumunu şekillendirerek ifadeyi etkilediği anlaşılmıştır. Bu araştırma eserler ile ilgili literatür taraması yapılmış nitel bir çalışmadır. Orkestra sınavlarında çalınması istenen fagot soloları incelenerek nasıl icra edileceği hususunda öneri ve tavsiyeler verilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Fagot, Orkestra soloları, Çalışma teknikleri, Analiz.*

TECHNICAL REVIEW OF SELECTED ORCHESTRA SOLOS AND PRACTICING RECOMMENDATIONS FOR BASSOON

Abstract

During their education, artists receive soloist training by performing many works from the literature. However, people whose goal is to become an orchestra artist should be prepared for a possible audition by studying orchestral materials. Having information about the subjects and composers of the works can provide interpretation, knowing different playing techniques and finger positions can provide fluent and easy playing. In this study, information about the bassoon is given and its place in the orchestra is mentioned. In the research, four selections consisting of works from different periods, which are frequently encountered in orchestral exams, were determined and examined in terms of playing techniques. The works within the scope of this research are Scheherazade by Rimsky Korsakov, Ludwig van Beethoven's 4th Symphony, Igor Stravinsky's The Rite of Spring and Maurice Ravel's Piano Concerto in G Major. As a result of the research, it has been understood that these solos, which are requested to be played in the orchestra auditions, contain technical difficulties and that the terms requested by the composer affect the expression by shaping the interpretation of the work. This research is a qualitative study in which a literature review has been made about the works. It is aimed to give suggestions and recommendations on how to perform by examining the bassoon solos that are requested to be played in the orchestra auditions.

Keywords: *Bassoon, Orchestra solos, Practicing techniques, Analysis.*

*Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Ankara Devlet Konservatuvarı, ANKARA.
e-posta:ouzulmez@hacettepe.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0002-4229-7039>)

1. GİRİŞ

1500'lü yıllardan itibaren müzikteki hızlı gelişim ve değişim, üflemeli çalgılar da olduğu gibi fagotu da etkisi altına almış ve bu çalgıyı da yenilenme süreci içerisinde sokmuştur. Bu yenilenme süreci, çağımız fagotuna ulaşana kadar yaklaşık dört asır sürmüştür (Duman, 2009:1). Fagot ilk olarak Tanzimat Dönemi'nde ülkemize gelmiş ve halen orkestralar içerisinde kullanılan bir enstrümandır. Bandolarda fagot, orkestradaki viyolonselini yerini tutar. Orkestra ve oda müziğinde ise solo veya eşlik görevlerini üstlenir. Fagot tahta üflemeli çalgıların tenor ve bas seslerini şekillendirir (Say, 2009:192). Orkestrada fagot bas sesli enstrümanlara bir takviye olarak kullanıldığı gibi aynı zamanda birçok besteci tarafından bir renk aracı ve solo enstrüman olarak da kullanılmaktadır. Fagot, 1671'de, Fransa' da, Cambert' in Pomonne adındaki Opera-Bale'sinde, orkestrada ilk kez kullanılmıştır (Zantur, 2016:5).

Çalgı eğitimi, çalgı yoluyla bireylerin ve onların oluşturdukları toplulukların devinışsel, bilişsel ve duygusal davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla kasıtlı olarak istedik değişiklikler oluşturma ya da bu nitelikteki yeni davranışlar kazandırma sürecidir (Akkuş, 2000:107). Türkiye'de Fagot Sanat Dalı alanında eğitim gören öğrenciler teknik çalışmaları sonucu enstrüman üzerinde belirli bir kontrol sahibi olduktan sonra solo çalışmalar yapmaya başlamaktadır. Bu çalışmalar literatürde öncelikli olarak yer almış eserlerden oluşmaktadır. Öğrenciler farklı besteci ve dönemlere ait birçok eseri çalışıp sahneye koymakta ve mezuniyetlerine kadar bu solo çalışmalara devam etmektedirler. Eğitimleri sırasında aldıkları orkestra repertuarı dersi ile orkestrada çalmanın inceliklerini öğrenmektedirler. Eğitimi, orkestracı, akademisyen veya bunlara benzer alanlarda belirledikleri gelecek hedeflerinde ilerlerken orkestra eserlerinde fagot için yazılmış sololar her zaman hayatlarının içerisinde önemli bir yer tutmaktadır.

Bir orkestrada istihdam edilecek olan sanatçı için rekabet günümüzde çok daha artmıştır. Her orkestra, birlikte çalışacakları sanatçıyı bir dinleti ile sınav yaparak bünyesine katmaktadır. Bu dinletide belirlenen konçerto ve/veya sonat piyano eşlikli olarak dinlenmekte ve kişinin başarısı değerlendirilmektedir. Bir orkestra seçmesini kazanmak, doğru entonasyon, ritim yapılarının doğru çalınması, müzikal cümlelerin dönemine uygun icra edilmesi, enstrümanın ses sınırları içerisinde farklı nüansların elde edilmesi gibi bir dizi beceriler gerektirmektedir. Bu seçimler süreci garip ve hoş olmayan sürprizlerle dolu olabilir ancak doğru türde bilinçli bir hazırlıkla sonuç şansa kalmaz ve çalıcı doğru araçlarla güçlendirilir (Fischbach, 2008:44). Orkestralar üye alımı için yaptıkları sınavlarda yalnızca adayların çalgılarına ait repertuarlara dayalı bir program sunmalarını beklememekte, aynı zamanda belirli orkestra partilerini de çalışılmış olmalarını istemektedir (Kocamangil, Girgin, Altungün, 2021:76). Tüm dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de W.A. Mozart'ın Si Bemol Majör fagot konçertosu sınavlarda öncelikli olarak dinlenmekte, sonrasında ise adaydan seçilmiş orkestra eserlerini icra etmesi istenmektedir. Adayın çaldığı eserlere müzikal, teknik ve kültürel açıdan ne kadar hâkim olduğuna bakılmaktadır. Bu eserler sanatçı adayı tarafından orkestra içerisinde seslendirilmemiş ve tecrübe edilmemiş olabilmektedir.

Türkiye'de bulunan konservatuvarların pek çoğunun müfredatında bulunan orkestra repertuarı dersi, orkestra dersi kadar önemli görülmektedir. Alanında uzmanlaşmış eğitimci tarafından verilen bu derslerde sanatçı adaylarının olası bir orkestra sınavında karşılaşacağı başlıca sololar, teknik ve müzikal açıdan incelenerek bu dersler yapılmaktadır.

1.1.Yöntem

Bu araştırma, seçilmiş olan eserler hakkında literatür taraması yapılmış nitel bir araştırmadır ve betimsel araştırma modeli kullanılmıştır. Büyüköztürk ve diğerlerine (2009, s.43) göre literatür taraması ilgili konuya ilişkin bilgileri bulmayı, araştırmaya kuramsal bir temel kazandırmayı ve benzer araştırma sonuçlarını görmeyi sağlayan, araştırma sürecinin tamamında gerçekleştirilen bir yöntemdir. Araştırmada yöntem dahilinde söz konusu eserler ile ilgili çevrimiçi kaynaklar, tez ve makaleler incelenmiş, konu ile ilgili kavramsal altyapı sağlanmıştır.

1.2.Sınırlılıklar

Bu araştırmanın evrenini orkestra sınavlarında icra edilmesi istenen fagot soloları, örneklemini ise Rimsky Korsakov'a ait Şehrazat, Ludwig van Beethoven'ın 4. Senfonisi, Igor Stravinsky'ye ait Bahar Ayini ve Maurice Ravel'in Sol Majör piyano konçertosunda bulunan fagot soloları oluşturmaktadır.

1.3.Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, fagot sanatçısı adayların girecekleri sınavlarda karşılaşacakları muhtemel sololarda bulunan problemlerin çözümlenebilmesi ve başarı elde edilebilmesi açısından önemli sayılmaktadır. Ayrıca araştırma, ülkemizde fagot soloları incelemeleri sayısının az olması sebebiyle de kaynak olması açısından da önemli görülmektedir.

1.4.Araştırmanın Amacı

Araştırmada, fagot enstrümanının kısaca tanıtılması, orkestra içerisindeki yeri, orkestra sınavlarında çalınması istenen sololar ve bu çalışmaya konu olan eserler incelenerek nasıl icra edileceği hususunda öneri ve tavsiyeler verilmesi amaçlanmıştır.

2.ORKESTRA SINAVLARINDA İCRA EDİLMESİ İSTENEN FAGOT SOLOLARI

Elbette her enstrümanda olduğu gibi fagot için de çok geniş bir repertuar söz konusudur. Bir orkestra sanatçısının teknik ve müzikal yeterliliklerinin kolaylıkla sorgulanacağı eserler her geçen gün günümüz bestecileri tarafından da yazılmakta ve literatürde yer almaktadır.

Orkestra Seçmeleri İçin Gerekli Bestelerin Anketi¹

Tablo 1: Orkestra seçmeleri için gerekli bestelerin anketi sonuçları.

Besteci - Eser	Gereklilik Sıklığı (yüzde olarak)		
Beethoven - Symphony no:4	65.9	Weber - Bassoon Concerto in F majör	4.7
Stravinsky - Rite of Spring	55.5	Brahms - Symphony no:1	4.5
Mozart - Bassoon Concerto	55.3	Mozart - Symphony no:35	4.5
Tchaikovsky - Symphony no:4-5-6	55.3	Mozart - Symphony no:38	4.5
MozartMarriage of Figaro - Overture	53.9	Mozart - Magic Flute - Overture	4.5
Ravel - Bolero	44.9	Strauss - Also Sprach Zarathustra	4.5
Tchaikovsky - Symphony no:6	44.9	Strauss - Ein Heldenleben	4.5
Rimsky Korsakov - Scheherazade	41.7	Haydn - Symphony no:88	4.1
Ravel - Piano Concerto in G	37.6	Stravinsky - Story of a Soldier	4.1
Stravinsky - Firebird	35.8	Bach - Suite no:1 in C major	3.7
Çoklu besteci Deşifraj	35.0	Brahms - Symphony no:2	3.7
Tchaikovsky - Symphony no:5	30.9	Elgar - Enigma Variations	3.7
StraussTill Eulenspiegel	25.2	Tchaikovsky - Romeo & Juliet Overture	3.7
Bartok Concerto for Orchestra	24.6	Donizetti - Una Furtiva Lagrime	3.3
Shostakovich Symphony no:9	23.0	Haydn - Symphony no:103	3.3
BerliozSymphonie Fantastique	22.8	Mahler - Song of the Earth	3.3
Brahms - Symphony no:3	21.5	Mozart - Così Fan Tutti - Overture	3.3
Kendi Seçeceğimiz Konçerto	20.7	Shostakovich - Symphony no:10	3.3
Ravel - Rhapsodie Espagnole	20.3	Shostakovich - Symphony no:1	3.3
Beethoven - Symphony no:9	18.7	Stravinsky - Song of the Nightingale	3.3
Stravinsky - Pulcinella	18.1	Verdi - I Vespri Siciliani	3.3
Dukas L'Apprenti Sorcier	16.7	Beethoven - Symphony no:2	2.8
MozartSymphony no:41	16.7	Bizet - Carmen (Suite)	2.8
Beethoven - Violin Concerto in D Major	14.4	Brahms - Variations on a Theme of Haydn	2.8
Beethoven - Symphony no:5	12.2	Benjamin Britten	
Brahms - Violin Concerto	11.4	Young Person's Guide to the Orchestra	2.8
Wagner - Tannhauser Overture	11.4	Mahler - Symphony no:9	2.8
Beethoven - Symphony no:6 Pastoral	11.0	Mozart - Symphony no:40	2.8
Beethoven - Leonore Overture no:3	10.8	Schoenberg - Chamber Symphony	2.8
Ravel - Alborado del Gracioso	10.6	Smetana - Bartered Bride - Overture	2.8
Ravel - Mother Goose Suite	8.1	Stravinsky - Octet for Wind Instruments	2.6
StraussDeath & Transfiguration	8.1	Bartok - Dance Suite	2.4
Ravel - Left Hand Piano Concerto	7.3	Brahms - Academic Festival Overture	2.4
Strauss - Don Quixote	7.3	Mahler - Symphony no:1	2.4
Brahms - Piano Concerto no:1	6.7	Mozart - Marriage of Figaro - Opera	2.4
Brahms - Symphony no:4	6.5	Nielsen - Woodwind Quintet	2.4
Rossini - La Gazza Ladra Overture	6.5	Stravinsky - Symphony of Winds	2.4
Strauss - Don Juan	6.5	Beethoven - Symphony no:3	2.0
Strauss - Salome	6.5	Berg - Wozzeck	2.0
Prokofiev - Peter & the Wolf	6.1	Chopin - Piano Concerto no:1 in e minor	2.0
Verdi - Messa di Requiem	6.1	Debussy - Nocturnes	2.0
Mendelssohn - Midsummer Night's Dream	5.3	Dvorak - Symphony no:8 (Old no:4)	2.0
Prokofiev - Symphonie Classique	5.3	Schumann - Symphony no:1 in Bb major	2.0
Sibelius - Symphony no:2 in D major	5.3	Schumann - New England Triptych	2.0
Stravinsky - Petrouchka	5.3	Bach - Suite no:4 - Finale	1.6
Shostakovich - Symphony no:5	4.9	Beethoven - Symphony no:7	1.6
		Beethoven - Coriolanus Overture	1.6
		Debussy - Iberia	1.6
		Francaix - Suite Francaise	1.6
		Gliere - Symphony no:3 in b minor	1.6

1 [https://www.orchestralbassoon.com/creating-the-excerpt-list\(28.02.2022\)](https://www.orchestralbassoon.com/creating-the-excerpt-list(28.02.2022))

(Bu çalışma çevrimiçi ve basılı kaynaklardan edinilen bulgular ile Richard Ramey, Barrick Stees ve Jeffrey Lyman'a ait anket sonuçlarından derlenerek Brett Van Gansbeke tarafından hazırlanmıştır.)

Tablo 2: Orkestra seçmeleri için gerekli bestelerin anketi sonuçları.

Haydn - Symphony no:90	1.6	Bach - Cantata 197 (Wedding)	1.2
Lalo - Symphonie Espagnole	1.6	DeFalla - Three Cornered Hat - Ballet	1.2
Mendelssohn - Symphony no:4 in a minor	1.6	Honneger - Symphony no:5 (Di Tre Re)	1.2
Mozart - Serenade no:10	1.6	Mozart - Piano Concerto K. 466 in d minör	1.2
Mussorgsky - Pictures at an Exhibition	1.6	Rachmaninov	
Ravel - Daphnis and Chloe (Suite 2)	1.6	Piano Concerto no:3 in d minor	1.2
Respighi - The Birds	1.6	Respighi - Trittico Botticelliano	1.2
Schumann - Symphony no:3	1.6	Taylor - Through the Looking-Glass	1.2
Shostakovich - Symphony no:4	1.6	Wagner - Mastersingers of Nurneberg	1.2
Sibelius - Symphony no:5	1.6	Weber - Andante & Hungarian Rondo	1.2
Strauss - Elektra	1.6	Hummel - Concerto in F majör	1.1
Stravinsky - Symphony of Psalms	1.6	Haydn - Symphony no:6	1.0
Tchaikovsky - Nutcracker Suite	1.6	Bach - Mass in b minör	0.8
		Beethoven - Symphony no:8	0.8

Ancak bu çok geniş yelpazede fagot için yazılmış bazı sololar sanatçıyı teknik açıdan zorlayabilmekte; kimi sololar ise nefes, kas ve sinir sisteminin koordinasyonunda baskı oluşturabilmektedir. Buna en güzel örneklerden birisi de Rimsky Korsakov'a ait Şehrazat Orkestra Süitidir.

3. İNCELEME

Günümüzde orkestra sololarını icra etmeden önce dijital platformlar aracılığıyla farklı kayıtlara ulaşmak, icra hakkında önemli bilgi sahibi olunmasına yardımcı olmaktadır. Söz konusu eser hakkında, bestecinin aktarmaya çalıştığı şeye dair hızlı bir şekilde kesin bir fikir edinmek esastır (Gallois, 2009: 114). Çalışmanın bu bölümünde orkestra sınavlarında çalınması istenen en muhtemel dört farklı seçki kısaca incelenmiş, çalışma ve çalım teknikleri hakkında bilgiler verilmiştir.

3.1. Nikolay Rimsky Korsakov Şehrazat Süiti 2. Bölüm Fagot Solosu

Ünlü besteci Korsakov tarafından 1888 yılında tamamlanmış ve en çok bilinen eserleri arasında yer alan bu orkestra süiti Binbir Gece Masalları'ndan esinlenmiştir. Dünya edebiyatında adından çokça söz edilen, özellikle yazmaları Arapça olan ve birçok dilde çevirisi yapılan, film, opera, bale ve sanatın her dalına ilham kaynağı olan Binbir Gece Masalları, geniş bir coğrafyanın halk edebiyatı türlerini içine alan geniş bir külliyattır (Hopa, 2019:111). Eserde dört bölüm vardır ve eserin ikinci bölümü olan Prens Kalender'in Öyküsü keman kadansı ile başlamaktadır. Kadansın bitimiyle fagot solosu duyulur. Tüm müziklerde olduğu gibi bu solonun da bestecinin isteğine göre seslendirilmesi için öncelikle terimler incelenmelidir. İstenen duyguyu ifade edebilmek için terimler doğru anlaşılmalıdır. Eserin karakteristik yapısını tam olarak yansıtabilmek için, solo içinde geçen *capriccioso* ve *quasi recitando* önem kazanmaktadır. Bunun yanında *ad lib.* ve *quasi recitando* terimleri de solonun hızı ile ilgili yönlendirmektedir. Bu sebeple bu terimlerin anlamlarını bilmekte fayda vardır:

Capriccioso: Canlı, özgür biçimde

Quasi recitando: Konuşma hızında

Ad libitum: Kişinin isteğine bağlı

Dolce ed espressivo: Nazikçe, tatlı ve anlamlı biçimde (Zantur, 2016:38)

Besteci her ne kadar *capriccioso* ve *ad libitum* terimleri ile solonun icra edilmesini istemiş olsa da şef partiyonuna bakıldığında 112 metronom değerinde seslendirilmesi istenmektedir. Ayrıca entonasyon ve doğru zamanlama son derece önemlidir. Notalar arası geçişler dörtlük eşittir 60 metronom değerine ayarlandıktan sonra akort cihazı ile entonasyon kontrol edilerek çalışılmalıdır. Ayrıca nota geçişlerinin zamanlamaları için metronom değeri 5'er artırılarak 112 metronom değerine kadar çalışılması doğru sonuca ulaşmayı sağlayabilmektedir.

Fagotun soloya başlaması ile orkestra şefi solo bitimine kadar fagot sanatçısının müzikal takibini yapmakta ve yaylı çalgılarda bulunan akorların geçişleri için fagot solosunu takip etmektedir. Solonun ilk sesi *apojatür*² sol notası ile başlamaktadır. Solo içerisinde gelen tüm *apojatür* notalar bir sonraki notaların vuruş değeri başladığı an çalınmalı ve *apojatür* notaların her biri mutlaka diğer *apojatür* notalar ile aynı hızda çalınmalıdır. Solo bitiminde bulunan *ritardando*³ kadar metronoma sadık kalmak solonun müzikal bütünlüğünü korumak için önemlidir. Solonun beşinci ölçüsüne kadar sakın kalınmalı ve ifade, aynı motife farklı bir anlam kazandırmak için bestecinin istediği *crescendo*⁴ ile hazırlanarak güçlendirilmelidir. Burada sık yapılan bir hata, bestecinin isteği aksine *subito piano*⁵ yapılarak *crescendo*ya başlanmasıdır.

Solo başlangıcında dudağın kamış üzerindeki pozisyonu ve baskısı, havanın kamışa verilme anı, dilin kamışa dokunarak ilk ses çıkarma anını ve bunların tümünün parmaklar ile koordinasyonu önceden planlanmalıdır ve hazırlıklı olunması gerekir. Kamıştan doğru entonasyon ve *apojatür* olan ilk notanın elde edilebilmesi için arka arkaya solo üzerinde çalışmak yerine uzun aralıklar verilerek solonun çalışılması yapılan pratiğin sınav ortamı için de bir alışkanlık haline gelmesini ve daha doğru bir sonuç elde edilebilmesini sağlamaktadır. Bu hazırlık aynı zamanda özgüven artırıcı ve stres unsurunu azaltıcı bir etken olabilmektedir. Kusursuz bir hazırlık, müzisyenin kendine güvenini artırır ve dolayısıyla kaygı azalır (Çimen 2001:129).

11. ölçüye değin nefes almadan solo icra edilebilir ve müzikal cümlelerin bütünlüğü sağlanabilmektedir. Besteci, 6, 7 ve 8. ölçülere gelindiğinde artikülasyon ve *aksan*⁶ kullanarak aynı motifi yeniden sergilemiş, 12. ölçü itibarıyla bir başka duygu ifade etmek için yaylı çalgılar aracılığıyla armonik değişiklikte bulunmuştur. 10. ölçünün yarısından itibaren başlayan yeni motif yine solonun başında olduğu gibi beş ölçü boyunca sakın çalınmalıdır ve 16. ölçüde gelen *crescendo* ile aksan yine ifadenin ısrarcılığı yönünden önemlidir. 20. ölçüye gelindiğinde ise artık solo koda ile bitmek üzeredir. Artikülasyon ve nüans değişiklikleri ile zirveye taşınan müzik 21. ölçüde üçleme bulunan *diminuendo*⁷ ile yumuşamakta ve *ritardando* ile bitmektedir. Aynı ölçünün sonunda bulunan *apojatür* mi notası ile 32'lik değere sahip do notasının aynı hızda çalınması yine sık karşılaşılan bir hatadır. Solo sınav dinletisi için seslendirilmediği takdirde, yaylı çalgıların değiştireceği akorlar için orkestra şefinin takip edilmesi, solo bitimine kadar birlikteliği sağlayabilmektedir.

Şekil 1: Şehrazat Süiti İkinci Bölüm fagot solosu.

Müzikal cümle için şekil 2'de gösterildiği gibi çalışılarak solonun ifade yönünden anlam kazanması sağlanabilmektedir.

2 Apojatür aslında Alman terimi -voral'tan alınmıştır ve abanmaktan türeyen abantı kelimesi anlamına gelmektedir (Feridunoğlu, 2004:80).

3 Yavaşlayarak. Ağırlaşarak.

4 Sesin giderek artırılması.

5 Aniden Hafif, yumuşatarak.

6 Vurgu ile

7 Sesin gittikçe hafiflemesi.

Şekil 2: Şehrazat Süiti İkinci Bölüm fagot solosu müzikal cümle çalışma önerisi (Van Gansbeke 2012:172).

3.2. Ludwig van Beethoven 4. Senfoni 4. Bölüm Fagot Solosu

Beethoven op. 60 numaralı 4. Senfonisini 1806 yılında bestelemiştir. Eser 1807 yılı Mart ayında Viyana'da bulunan Prens Lobkowitz sarayında gerçekleşen özel bir konserde seslendirilmiş ve 1808 yılının Nisan ayında ilk defa halka açık olarak yine Viyana'da seslendirilmiştir.

Senfoninin dördüncü bölümü, "Allegro ma non troppo"⁸ başlığı altında, 2/4'lük ölçü sayısında ve Si Bemol Majör tonundadır. Uzunca bir koda'sı olan sonat allegrosu formundadır. Başından sonuna kadar devam eden onaltılık notalardan oluşan kesintisiz bölüm, final bölümü için mizah unsuru olarak görülebilir. Temaların ve diğer kısımlar virtüözite gerektiren kararlılıkta yansıtılmış ve eser halkın yaşama sevincini ve şenliğini tasvir eden bir hava ile sona erer (Günalan, 2017:30).

Eserin son bölümünde birden fazla önemli fagot solosu bulunmaktadır. Bu sololar teknik açıdan son derece yüksek enstrüman hakimiyeti gerektirir. Nota bilgisi, armoni, ritim ve stil gibi konulara hâkim olma, bir müzisyenin sahip olması gereken temel özelliklerdendir (Hingley, 1985:11). Yapılacak çalışmalar ve egzersizlerin metronom ile yavaş tempoda başlayarak yapılması doğru sonuca ulaşmayı sağlayabilmektedir. Besteci bu bölümün metronom değeri olarak 160 istemiş ancak yanı sıra *Allegro ma non troppo* yazmıştır. Özellikle bu solo orkestra giriş sınavlarında hem parmak hem de dil tekniği açısından yeterliliğin ölçülmesi için sıklıkla talep edilmektedir. Bu zorluklar kişi üzerinde fiziksel olduğu kadar zihinsel bir baskı da oluşturmaktadır.

Bu senfonide bulunan sololar, ardışık olarak sınav esnasında seslendirilecekse aralarında tempo farklılığı olmaması için solo başlangıcından önce zihinde 160 metronom değerinin canlandırılması hazırlıklı olmayı sağlamaktadır. Solo başlangıcından birkaç ölçü öncesi tempoda es sayılması ve sonrasında solonun seslendirilmesi stabil bir tempoda çalınmasına yardımcı olabilmektedir.

Şekil 3: Beethoven 4. Senfoni 4. Bölüm fagot solosu (ölçüler 15-25).

184. ölçüde başlayan solo önce *apojatür* nota olmaksızın içselleştirilmelidir. Bu sayede 16'lık notaların akıcılığı sağlandıktan sonra 186. ölçüde bulunan *apojatür* re notası icracıyı fiziksel ve zihinsel olarak aksatmamaktadır.

⁸ Neşeli ama çok değil.

Şekil 4: Beethoven 4. Senfoni 4. Bölüm fagot solosu (ölçüler 184-190).

Bu aksamının yaşanmaması için şekil 5’de verilen çalışma yapılarak daha doğru bir sonuç elde edilebilmektedir.

Şekil 5: Beethoven 4. Senfoni 4. Bölüm fagot solosu 184. ve 187. ölçüler arası için çalışma önerisi (Walker, 2007:285).

Şekil 6 için ise çalışma prensipleri aynı olmalı iken çalınacak olan kamışın üflendiğinde havayı geri tepmeyen bir yapıda olması gereklidir. Georg Rieger marka 1A model forma ile yapılmış, orta (2. tel) bölgesi geniş bir kamış tercih edilebilir. Bu sayede 350. ölçüdeki sol notası ve 352. ölçüdeki fa notalarının aynı nûnsta ve rahat ses elde edilmesi sağlanabilmektedir.

Şekil 6: Beethoven 4. Senfoni 4. Bölüm fagot solosu (ölçüler 348-356).

Bu ve benzeri tüm pasajlar için şekil 7’de verilen Fernand Oubradous ve Michael Burns’e ait çalışma önerileri ile parmakların eşit ve belirli bir düzen içerisinde kontrollü çalması mümkün hale gelebilmektedir.

Şekil 7: Sekizlik ve onaltılık pasajlar için çalışma önerisi.⁹

Son derece hızlı dil tekniği gerektiren bu sololar çift dil tekniği kullanılarak daha etkili sonuç alınabilmektedir. İcracının bunun gibi hızlı ve teknik sololar için eser üzerinde özel bir çalışma yerine uzun bir zaman dilimi içerisinde dil tekniğini geliştirmiş olması, bu gibi sololarda kolaylık sağlayabilmektedir. Yine de eğer konser veya sınava yeterli zaman var ise bunun için J. B. Arban trombon ve tuba metodu ile ön çalışmalar yapmanın icracı için faydalı olabileceği düşünülmektedir. 35 numaralı sayfadan itibaren başlayan 19. ve 38. numaralar arasındaki etütler,

⁹ https://michaelburnsbassoon.com/wp-content/uploads/2020/07/Burns-Oubradous_patterns-1.pdf (18.06.2022)

metronom ile çalışılarak istenen sonuç elde edilebilir. İlk nota için dilin kamaşa ilk temasını “tu” ve ikinci nota için boğaz kapatılıp açılarak “ku” sözcüğü söylenmekte ve hızlandırılarak arka arkaya yapılması sonucunda çift dil tekniği elde edilebilmektedir. Bu çalışmalar sırasında “tu-ku”, “te-ke” ve “ta-ka” gibi farklı kombinasyonlar denenerek daha doğru sonuç alınabilmektedir.

19.

Şekil 8: J. B. Arban Trombon ve Tuba Metodu çift dil çalışma örneği etüd no: 19 (Arban, Alessi ve Bowman 2015:35).

25.

Şekil 9: J. B. Arban Trombon ve Tuba Metodu çift dil çalışma örneği etüd no: 25 (Arban, Alessi ve Bowman 2015:37).

3.3. Igor Stravinsky Bahar Ayini Fagot Solosu

Stravinski'nin Bahar Ayini eserinde pagan kavimlerinin ritüellerinden esinlendiği bilinmektedir. Stravinski'nin arkadaşı Rus ressam ve etnolog Nicolas Roerich, bu açıdan sürekli beslendiği bilgi kaynağı olmuştur (Bilaloğlu, 2015:13).

Besteci 1911 yılında başladığı eserini 1913 yılının Mart ayında tamamlamıştır. İlk seslendirilişi orkestra şefi Pierre Monteux yönetiminde 29 Mayıs 1913 tarihinde gerçekleşmiştir.

Stravinski Bahar Ayini'ndeki tek alıntı ezginin açılıştaki fagot solosu olduğunu, bunu da Varşova'dayken edindiği bir Litvanya halk şarkıları antolojisinden alıntılıdığını söylemiştir (Sakarya, 2017:260).

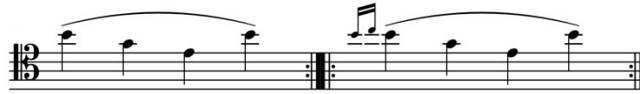
Bu eserde fagot solo, eserin açılışını tek başına yapmaktadır. Ancak *ad libitum* istenen bu solonun 50 metronom değeri ile ritim yapıları bozulmadan seslendirilmesi daha doğru olabilmektedir. Bunun sebebi eserin ikinci ölçüsünde orkestra şefinin diğer enstrümanlar için vurmaya başlamaktadır. Tempo ile ritmik yapıların sürekli olarak devam etmesi gerekmektedir, aksi halde bütünlük bozulabilmektedir. Önceki fagot sololarında olduğu gibi bu solo için de *apojatür* notalar çalınmadan ritim yapıları çok iyi çözümlenmelidir. Oluşturulan sağlıklı ritmik altyapının üzerine eklenmesi doğru sonuç elde etmeyi sağlamaktadır.

Hem sınav hem de sahnede seslendirilirken icracı uzun bir bekleyiş ve sessizlik sonrası tek başına gireceği bu soloda kendisini stresli hissedebilmektedir. Fagotun en tiz seslerinde ve çok yumuşak başlayan bu solo için entonasyon çok önemlidir. Bu solo için bulunan risklerden biri de do notasını gereğinden fazla yüksek sesli ve

aksanlı çalmak olabilmektedir. Hava basıncının doğru ayarlanması ve kamışın tepkilerine alışık olmak bu solo için özellikle önemli olabilmektedir. İcracının fagot kamışını hazırlarken tiz seslerdeki verimliliğini göz önünde bulundurarak hazırlık yapmış olması daha kolay ve doğru sonuç elde etmesini sağlayabilmektedir. Bunun için hazırlanacak olan kamışın kargısı iç bükey kazıma makinesinde 1.20 mm kalınlıkta hazırlanmış, imkân var ise sertlik ölçer ile 11-13 sertlik değerinde seçilmiş olması daha doğru sonuç elde edilmesini sağlayabilmektedir. Kamışın ön kısmı 2.7 mm uzunlukta kesilerek 4. oktavdaki sesler hem kolay hem de doğru entonasyonda elde edilebilmektedir. Söz konusu tavsiye niteliğindeki teknik bilgi kişiye ve sahip olunan enstrümana göre değişkenlik gösterebilmektedir. Eğer istenilen rahatlıkta bir kamış mevcut değil ise bu riskli seslerde çalma kolaylığı sağlayacak bir es borusu da tercih edilerek sonuç alınabilmektedir. 1 numaralı es boruları tercih edilebilmekte ve hatta Yamaha marka “Super Bocal” ile son derece rahat ve doğru sonuç alınabilmektedir.

İlk ölçüde bulunan onaltılık notalar ardışık olarak şekil 10’da verildiği gibi çalışılarak 3. oktav mi ve si notaları arasındaki geçiş daha akıcı bir hale getirilebilmekte ve daha sonra *apojatür* notalar da eklenerek daha doğru bir sonuç elde edilebilmektedir.

Şekil 10: Igor Stravinsky Bahar Ayini 1. Ve 2. ölçü için çalışma önerisi.¹⁰

4. ve 5. ölçülerde bulunan *apojatür* do notası ile si bemol notası geçişi teknik olarak zor olabilmektedir. Yavaş tempolarda ardışık olarak pratik yapılmalı ve parmak senkronizasyonunun rutin bir alışkanlık haline getirilmesi bu zorluğu ortadan kaldırmaktadır. Solonun yine bu iki ölçüsünde karşılaşılan teknik problem şekil 11’de gösterildiği gibi çalışılarak çözümlenebilmektedir. Solonun tamamı için bu çalışma önerisi uygulanarak daha doğru sonuçlara ulaşmak mümkün olabilmektedir.

1. Sadece sekizlik üçlemeler

2. Onaltılık notalar eklenerek

3. Onaltılık üçlemeler kaldırılıp, apojatür notalar eklenerek

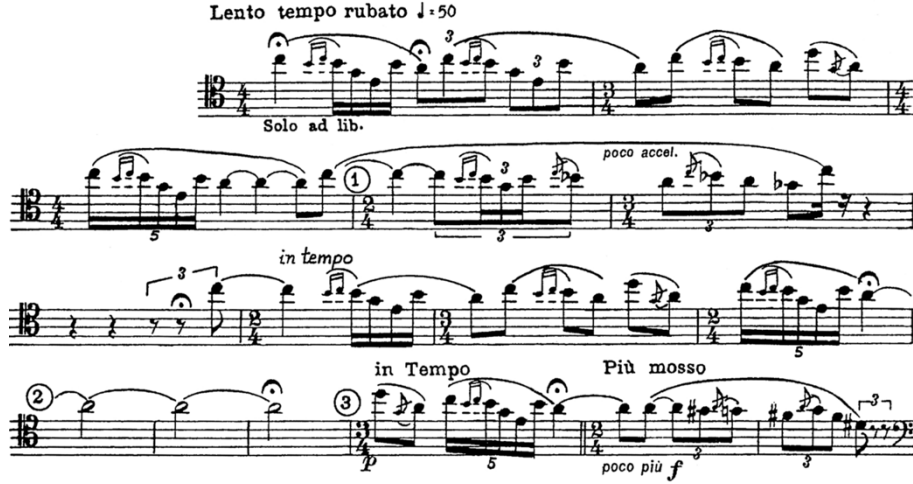
4. Onaltılık notalar eklenerek

Şekil 11: Igor Stravinsky Bahar Ayini fagot solosu çalışma önerisi.¹¹

¹⁰ <http://bassoonblog.blogspot.com/2013/03/the-rite-of-spring.html>(20.06.2022)

¹¹ <http://steesbassoon.blogspot.com/2016/02/rite-of-spring-practice-method.html>(20.06.2022)

Eğer solo konserde seslendiriliyorsa 5. ölçüde bulunan *poco accelerando*¹² orkestra şefinin takibiyle yapılabilmektedir. 13. ölçüye gelindiğinde re notası *piano*¹³ olmalıdır ancak re notası kamışa dil atarak çıkartılmak istenirse kamıştan doğru ses elde etmek riskli olabilmektedir. Alternatif olarak yeterince pratiği yapılırsa kamışa dil atmaksızın sadece basınçlı hava verilerek de doğru entonasyonda *piano* ses elde etmek mümkün olabilmektedir. Bazı enstrümanlarda ve es borularında bu teknik son derece kolaylık sağlamaktadır.

Şekil 12: Igor Stravinsky Bahar Ayini fagot solosu.

3.4. Maurice Ravel'in Sol Majör Piyano Konçertosu Fagot Solosu

Ravel besteciliğinin yanı sıra orkestra şefi ve piyanisttir. Besteci eseri Amerika'da şeflik yapmak için bulunduğu bir turne dönüşü 1929 yılında bestelemeye başlamıştır. Bilindiği kadarıyla, yıl içerisinde konçertonun beste çalışmalarına son derece ciddi şekilde başlamıştır, ancak müziğin kökleri daha eski çalışmalara dayanmaktadır.

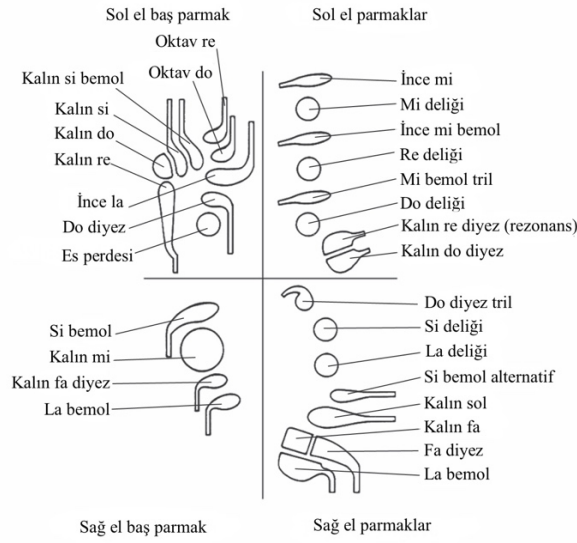
Ravel iki yıl süren beste çalışmasını 1931 yılında tamamlamıştır. Ne var ki Ravel'in 1938 yılında hayatını kaybetmesine sebep olacak beyin hastalığı (afazi), kaslarını etkilemiş, eskisi gibi piyano çalamamaya başlamıştır. Kötüye giden sağlık durumunun, başta planladığı gibi, eserin ilk seslendirilişini yapmasına olanak vermemesi sebebiyle, eserin ilk seslendirilişini piyanist Marguerite Long (1874-1966) gerçekleştirmiştir. Ravel konserde orkestra şefi olarak yer almıştır (Evruk, 2021: 67).

Ravel bu konçertoda iki önemli fagot soloya yer vermiştir. Şekil 7'de verilmiş olan bunlardan ilkidir ve yine sıklıkla orkestra sınavlarında çalınması talep edilmektedir. Fagotun dördüncü oktavına kadar çıkar ve bu bölge hem entonasyon hem de sesin elde edilmesi açısından oldukça riskli olabilmektedir. *Vibrato* besteci tarafından özellikle istenmiştir ancak bununla birlikte yukarı tırmanış içgüdüsel bir *crescendoyu* beraberinde getirmektedir ki bu bestecinin istediği bir nüans değildir. Burada icracının 9. ölçüye kadar *mezzo forte* nüansta kalması gerekmektedir. 4. ölçüye gelindiğinde dudakların kamış üzerindeki baskısını arttırmak yerine hava basıncını arttırmak mi notasını elde etmekte etkili olabilmektedir. Modern fagotlarda elde etmesi zor olan bu mi notası için bir perde bulunmaktadır ve şekil 14'de bu perdenin kullanıldığı mi pozisyonu gösterilmiştir.

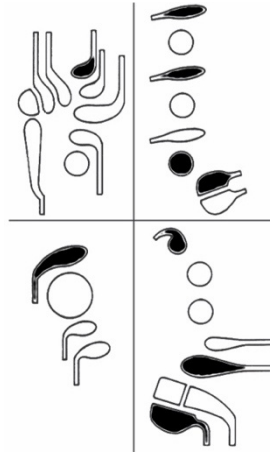
Modern fagotta bulunan perde ve deliklerine ait açıklamaları şekil 13'de verilmiştir.

12 Biraz hızlanarak.

13 Hafif, yumuşak çalarak.

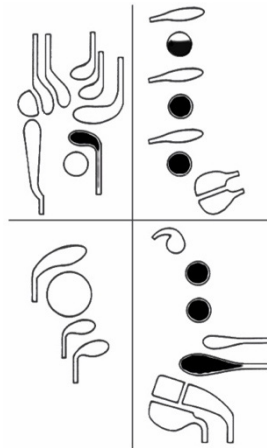

Şekil 13: Modern fagotlarda bulunan perde ve deliklerin açıklamaları.¹⁴

Şekil 14: 4. Oktav mi perdesi bulunan fagotlarda kullanılan mi notası pozisyonu.

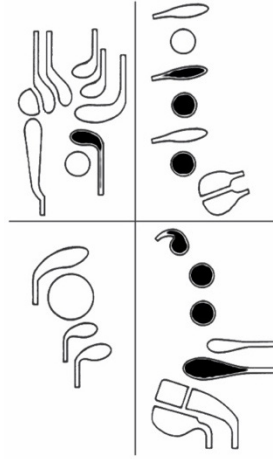
Bulunmadığı durumlarda mi notası için şekil 15’de verilen parmak kombinasyonu kullanılabilir.

Şekil 15: 4. oktav mi perdesi bulunmayan fagotlarda kullanılacak alternatif mi notası pozisyonu.

14 https://www.weber.edu/wsuiimages/performingarts/Music/bassoon_chart.pdf (15.06.2022)

Bir başka alternatif ise şekil 16'de verilen parmak kombinasyonudur. Sağ el işaret parmağımızın aynı anda hem do diyez trill perdesine basması hem de si deliğini kapatması gerekir (Çolakoğlu 2009:56).

Şekil 16: 4. Oktav mi perdesi bulunmayan fagotlarda kullanılacak alternatif mi notası pozisyonu.

Şekil 17: Maurice Ravel'in Sol Majör Piyano Konçertosu 1. bölüm fagot solosu.

Bir diğer önemli solo ise 3. bölümde prova numarası 14'den sonra gelmektedir. Bu soloda birinci ve ikinci fagot icracısının ayrı ayrı tek fagota en yakın halde çalması beklenmektedir. Bu durum zorlayıcı olduğunda orkestra şefleri soloyu prova numarası 14'den 16'ya kadar tek fagotun seslendirmesini istemektedirler. Bu solo sınavlarda da icra edileceği zaman her iki fagot partisinin de tek kişi tarafından seslendirilmesi beklenmektedir.

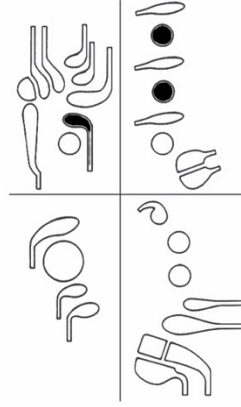
Ancak ikinci fagot pozisyonu için yapılan sınavlarda nadir de olsa sadece ikinci fagot partisi sorularak aday sınavabilmektedir. Bunun sebebi prova numarası 14'den 12 ölçü sonra başlayan teknik pasajın sağ elin serçe parmağı için zorlayıcı olmasıdır. Notalar arası geçişlerde eşitliğin sağlanabilmesi için bu pasaj için şekil 7'de verilen ritmik varyasyonlar çalışılarak doğru sonuç elde edilebilmektedir.

Şef partiyonunda diğer bölümler için metronom değeri verilmiş, ancak eserin 3. bölümü için sadece *presto* ifadesi kullanılmıştır. Bunun sebebi solistlere göre değişkenlik gösterebilmesidir. Bu durumda bir orkestra sınavı esnasında bu solo 170 metronom değerinde seslendirilebilmektedir.

Bu solo mutlaka 100 metronom değerinden daha az bir tempoda çalışılmaya başlanabilir ve zaman içerisinde hızlandırarak çalışılması tavsiye edilmektedir. Bu çalışmanın prova numarası 14'den başlanarak ara verilmeden prova numarası 16'ya kadar kesintisiz yapılması sürekliliğin devamını sağlayabilmektedir. Böylece teknik

çalışmanın yanı sıra aksama olması halinde dahi bütünlüğü bozmadan icracı soloyu sonuna kadar çalabilmeyi öğrenebilmektedir.

Fagot eğitiminde öğretilen 2. oktav mi bemol pozisyonunun aşağıdaki alternatif pozisyon ile değiştirilerek seslendirilmesi teknik olarak rahat çalım sağlayabilmektedir. Prova numarası 14'den 5 sonra başlayan 16'lık gruplar şekil 18'de verilen alternatif pozisyon ile daha kolay seslendirilebilmektedir.

Şekil 18: 2. oktav alternatif mi bemol notası pozisyonu.

Dr. Brett Van Gansbeke, Ohio eyalet üniversitesinde profesör olan Christopher Weait'e ait katıldığı bir ustalık sınıfında bu solo üzerine farklı teknikler üzerine çalışmış ve Weait şekil 19'da verilen metrik yer değiştirme çalışmasını önermiştir.

Şekil 19: Maurice Ravel'in Sol Majör Pişano Konçertosu 3. bölüm fagot solosu metrik yer değiştirme ile alıştıırma kalıpları (Van Gansbeke, 2012:162).

Fernand Oubradous'a ait şekil 20'de verilen çalışma ise prova numarası 15'de bulunan Do Majör arpej çıkış ve inişler için şekil 7'de verilen ritmik varyasyonlar ile çeşitlendirilerek parmakların notaları eşit aralıklarla, eksiksiz ve atlamadan çalması sağlanabilmektedir.

Şekil 20: Fernand Oubradous fagot metodu çalışma önerisi (Oubradous, 2005:2).

The image displays a musical score for the Fagotti part of Maurice Ravel's Piano Concerto in G major, 3rd movement. The score is written in bass clef with a key signature of one flat (F major). It consists of seven systems of music. The first system is marked with a box containing the number '14' and includes a dynamic marking of 'f'. The second system has a dynamic marking of 'p'. The third system has a dynamic marking of 'p'. The fourth system is marked with a box containing the number '15' and includes a dynamic marking of 'mf'. The fifth system has a dynamic marking of 'p'. The sixth system has a dynamic marking of 'mf'. The seventh system is marked with a box containing the number '16' and includes a dynamic marking of 'p'. The score features various musical notations including eighth notes, sixteenth notes, and rests, with some notes beamed together. There are also some accidentals and phrasing slurs throughout the piece.

Şekil 21: Maurice Ravel'in Sol Majör Piyano Konçertosu 3. bölüm fagot solosu.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bestelenen her eserin bir hikayesi veya sebebi vardır. Besteci kendi hayatında yaşadıklarından etkilenir ve ifade etmek istediği düşüncüyü notalara aktarmaktadır. Bu sırada besteci kendini ifade etmek için kimi zaman enstrümanların, kimi zaman da icracının yeteneklerinin sınırlarını zorlayabilmektedir. Bu çalışmaya konu olan bestecilerin eserlerindeki fagot sololar için daha detaylı bir tarih araştırması ile seslendirilecek eserler daha doğru ifadeyle icra edilebilmektedir.

Sınavlar için hazırlanacak olan adayın eserleri beklenene en yakın şekilde doğru yorumlayabilmesi ve rekabette öne çıkabilmesi için yaptığı ön hazırlıklar titizlikle tamamlanmış olmalıdır. İracının nota ile terim bilgisi, ritim ve stil gibi konulara hâkim olması önem arz etmektedir. Belirli eserlerde bulunan fagot soloları ulusal ve uluslararası orkestra sınavlarında sıklıkla sorulmaktadır. Tablo 1'de verilen ankette bulunan ilk 10 eser içerisinde seçilen dört fagot solosu, icra edilirken karşılaşılan teknik zorluklar, sık yapılan hatalar ve sınav uygulaması ile konserde karşılaşılabilecek durumlar açısından incelenmiştir.

Enstrümanda alternatif pozisyonların kullanılması ile daha kolay ve doğru sonuç elde edilebilmektedir. Metronom ile akort cihazının kullanımı yapılan hazırlıklar sırasında müziğin temel kurallarının içselleştirilmesinde yardımcı olmaktadır. Hızlı pasajlar içeren sololarda teknik yeterlik için J. B. Arban Trombon ve Tuba Metodu kitabında yer alan benzer egzersizlerin hazırlık aşamasında kullanılması, Fernand Oubradous'a ait fagot metodunun çalışılması önerilmiş, ayrıca bu çalışmaya konu fagot soloları için farklı çalışma önerileri ile tavsiyeler verilmiştir.

KAYNAKÇA

- Akkuş, R. (2000). "Çalgı çalışma alışkanlıkları" *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 107-111.
- Arban, J. B. (2002). Complete Method for Trombone and Euphonium, (Ed: J. Alessi ve B. Bowman) Encore Music Publishers, Amerika.
- Barry Blogs. (2016), Rite of Spring practice method. (20.06.2022)
<http://steesbassoon.blogspot.com/2016/02/rite-of-spring-practice-method.html>
- Bassoon Blog. (2013), The rite of spring. (20.06.2022)
<http://bassoonblog.blogspot.com/2013/03/the-rite-of-spring.html>
- Bilaloğlu, G. (2015). "Stravinski'nin Bahar Ayini Eserinin; Nijinski, Bejart ve Bausch Yorumlarının İncelenmesi", *Yüksek lisans sanat çalışması raporu*, Hacettepe Üniversitesi, 14.
- Burns, M. Bassoon (2020), Articles. (18.06.2022)
https://michaelburnsbassoon.com/wp-content/uploads/2020/07/Burns-Oubradous_patterns-1.pdf
- Büyüköztürk, Şener, vd. (2009), Bilimsel Araştırma Yöntemleri, *Pegem Akademi Yayıncılık*, Ankara.
- Çimen, G., (2001). "Konser Kaygısı", *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 125-133.
- Çolakoğlu, Ç. (2015). "Fagotun temel yapısal özellikleri ve perde, trill, parmak tekniği kolaylıkları üzerine çalışma önerileri", *Sanatta yeterlik tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, 56.
- Duman, A. (2009). "Fagotun tarihsel süreci ve Malcolm Arnold'un op.86 fantezisi Georg Philipp Telemann'ın fa minör sonatı, Eugene Bozza'nın rêcit - scilienne et rondo'su, H. Villa – Lobos'un ciranda das sete notasının teknik ve yapı bakımından analizi" *Yüksek lisans tezi*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 1.
- Evrük, H. (2021). "Maurice Ravel'in Müzikal Yaraticılığı ve Sol Majör Piyano Konçertosu'nun İncelenmesi", *Eurasian Journal of Music and Dance*, 19, 66. DOI: 10.31722/ejmd.1032784
- Feridunoğlu, L. (2004). Müziğe Giden Yol, İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- Fischbach, G. (2008). "Mastering the Unknown: Guidelines for Successful Orchestra Auditions", *American String Teacher*, 58(3), 44. DOI: 10.1177/000313130805800308
- Gallois, P. (2009). The Techniques of Bassoon Playing, Barenreiter-Verlag Karl Votter, Almanya.
- Günelan, H. (2017). "Ludwig van Beethoven'in Senfonilerinde Fagot'un Yeri ve Önemi", *Sanatta yeterlik tezi*, Trakya Üniversitesi, 30.
- Hingley, V.D., (1985). "Performance Anxiety In Music: A Review Of The Literature", *Doktora tezi*. University of Washington, 11.
- Hopa, E. (2019). "Rimski-Korsakov'un Şehrazat Senfonik Süiti'ndeki Fagot Sololarının İncelenmesi", *Konservatoryum*, 6, 111. DOI: 10.26650/CONS2019-0014
- Kocamangil, G. N., Girgin M., Altungün, A. "Orkestra Kadro Sınavlarında Joseph Haydn'in Re Majör 2. Viyolonsel Konçertosuna İlişkin Beklentiler", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 47, 76. DOI: 10.30794/pausbed.895336
- Oubradous, F. (2005). Enseignement Complet du Basson, Alphonse Leduc, Hauts-de-Seine.
- Sakarya, U. C. (2017). "Yirminci Yüzyıl Müziğinde İkelcilik ve İgor Stravinski'nin Bahar Ayini Adlı Yapıtının İncelenmesi", *Yüksek lisans tezi*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 260.
- Say, A. (2009). Müzik sözlüğü, *Müzik Ansiklopedisi Yayınları*, Ankara.
- The Orchestral Bassoon. (2022), Creating the excerpt list. (28.02.2022) <https://www.orchestralbassoon.com/creating-the-excerpt-list>

Van Gansbeke, B. (2012). "The orchestral bassoon: A pedagogical web site for bassoonists", *Doktora tezi*, Indiana University, 172, 162.

Walker, K. (2017). "Spirited Wind Playing : The Performance Dimension" *Indiana University Press*.

Weber State University. (2020). Student book with partial bsn fingering chart. (15.06.2022).

https://www.weber.edu/wsuiimages/performingarts/Music/bassoon_chart.pdf

Zantur, Ö. Ö. (2016). "Fagotun Solo Enstrüman Olarak Kullanımı ve Romantik Dönem Eserlerinden Belirlenen Fagot Orkestra Sololarının Teknik ve Karakteristik Yönden Analizi", *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi, 38.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).

2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).

3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).